

Anita Lewandowska

Polska

**PATOLOGIA INFORMACJI I JEJ ZWIĄZEK Z WOJNĄ
INFORMACYJNĄ. PREZENTACJA ZAŁOŻEŃ TEORETYCZNYCH.**

(PATHOLOGY OF INFORMATION AND THE INFORMATION
WARFARE. PRESENTATION OF THEORETICAL ASSUMPTIONS)

Streszczenie:

Celem artykułu będzie analiza wybranego elementu składowego wojny hybrydowej, czyli oddziaływania informacji w obszarze społeczno-psychologicznym. Wojna hybrydowa to swoista gra, proces rozgrywający się w pewnej rzeczywistości (obszarze), a uczestnicy (aktorzy) zostają w ową grę wciągnięci i nie potrafią się w niej odnaleźć¹. Gra uwarunkowana jest czasem i miejscem, a jej zrozumienie jest w pewnym stopniu ograniczone, ponieważ aktor nie potrafi objąć poznawczo wszystkich jej elementów². Istotnym pytaniem, jakie nasuwa się na samym początku, jest pytanie o to, czym właściwie jest patologia informacji? W niniejszym artykule postaram się na nie odpowiedzieć oraz na podstawie schematu przedstawię, jak działa patologia informacji.

Summary:

My goal will be to analyze the selected component of a hybrid war, which is the impact of information in the socio-psychological field. Hybrid warfare is a kind of game, a process that takes place in some reality (area), and participants (actors) are drawn into this game and can not be found in it. The game is conditioned by time and place, and its understanding is somewhat limited, because the actor can not encompass cognitively of all its elements. An important question, which arises at the very beginning, is what exactly is this pathology of information? In this article I will try to answer it and – on the basis of the scheme – I will present how the pathology of information works.

¹ B. Rozbicki, *Gadamer i Wittgenstein: o prawdzie jako grze*, „Czasopismo Filozoficzne” 2010, nr. 6, s. 33-49,

http://www.czasopismofilozoficzne.us.edu.pl/pliki/nr_6/czasfilo6_rozbicki.pdf
(21.10.2016).

² *Ibidem*.

Słowa kluczowe:

patologia informacji, wojna informacyjna, społeczeństwo, bezpieczeństwo

Keywords:

pathology of information, information warfare, society, security

Informacje wstępne

Patologia informacji to metafora, a raczej połączenie dwóch odrębnych terminów: patologia i informacja. Aby zrozumieć wielowymiarowy i wielopoziomowy charakter patologii informacji, w rozważaniach zastosowałam hybrydową metodę badawczą, która dopuszcza mieszanie i łączenie różnych punktów wyjścia. Należy zatem najpierw opracować zbiór pojęć, idei, przez skoordynowane współdziałanie różnych typów metod badawczych³. W ten sposób uzyskuje się nową wiedzę⁴. Niewątpliwie ma ona charakter interdyscyplinarny, który jest konsekwencją tworzenia teorii w oparciu o logiczną mieszankę pojęć zaczerpniętych z nauk psychologicznych, medycznych, matematyczno-technicznych, socjologicznych itp.⁵

Czym właściwie jest patologia informacji? Wychodząc od koncepcji ekologii informacji, która według A. L. Eryomin jest sumą oceny, jakości, zarządzania, produktów i wartości informacji, jak również ocenę usług i potrzeb informacyjnych. (...) *To dyscyplina wiedzy, której zadaniem jest odkrywanie praw rządzących przepływem informacji w biosy temach, włącznie z człowiekiem, społeczeństwem, ich wpływem na zdrowie psychiczne, fizyczne i społeczne ludzi oraz rozwijanie odpowiednich metodologii mających na celu kształtowanie środowiska informacyjnego*⁶. W obszar zainteresowań ekologii informacji wchodzi takie zagadnienia, jak: proces informacyjny, jakość informacji, rozwój środowiska informacyjnego człowieka (antropoinfosfery), kultura informacyjna oraz bariery informacyjne, zagrożenia, choroby i profilaktyka informacyjna⁷. Głównym celem owej koncepcji jest dbałość o środowisko informacyjne, a przede wszystkim jego ochrona przed zagrożeniami, takimi jak: zła jakość informacji, sztucznie tworzone informacje (toksyczne dla jednostki i społeczeństwa) oraz pluralizm informacyjny⁸. Jak w ową koncepcję wpasowuje się więc patologia informacji? Samo

³ A. Magruk, *Hybrydowa metodyka badawcza Foresightu technologicznego*, rozprawa doktorska, Poznań 2012, s. 6.

⁴ *Ibidem*.

⁵ J. Burnewicz, *Metodologia Badań ekonomicznych*, Konspekt wykładu dla doktorantów Wydziału ekonomicznego i wydziału zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego 2007/2008, s. 4-5, <<https://ekonom.ug.edu.pl/web/download.php?OpenFile=97>> (21.10.2016).

⁶ W. Babik, *Infoekologia w tradycyjnej przestrzeni Bibliotecznej*, Białystok 2015, s. 72, <<http://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/4502>> (23.10.2016).

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

słowo „patologia” sugeruje, że mamy do czynienia z pewną nieprawidłowością, zaburzeniem, skażeniem, czyli z informacją patogenną tzn. chorobotwórczą, toksyczną. Patologia informacji to informacja niszcząca, która jest skutecznym narzędziem w walce informacyjnej⁹. Wywołuje zaburzenia w sferach psychologicznych człowieka: wolitywnej, afektywnej intelektualnej i innych¹⁰. Działa w sferze jednostkowej i społecznej oraz mieszanej. Badania na poziomie podmiotowym obejmują wpływ informacji bezpośrednio na człowieka i jego układ nerwowy (choroby informacyjne). Na poziomie społecznym (kolektywnym) bada się jej wpływ na całe grupy społeczne. Badanie wpływu patologii informacji na zbiór społeczny powinno się prowadzić na dwóch poziomach – technologicznym i społecznym. W ujęciu technologicznym mamy metody, których celem jest *analiza technologii w odniesieniu do konkurencji; wizja dotycząca przyszłych technologicznych trendów; identyfikacja, obserwacja oraz analiza nowych technologii; monitoring technologii i wyników dotychczasowych badań; identyfikacja działań, które należy podjąć w celu rozwoju technologii*¹¹. W aspekcie społecznym bada się dynamikę zmian społecznych oraz czynniki, które mają wpływ na tworzenie się sieci społecznych. Analizuje się potrzeby oraz oczekiwania grup potencjalnych odbiorców¹². Na tym poziomie rozważań należy odnieść się do innej metaforyki, dzięki której słowa takie jak „choroba”, „zagrożenie” i wreszcie „patologia” nabierają wyrazistości semantycznej. Dlatego rozszerzę zakres pojęciowy w miejscach, gdzie w opisie i analizie problemów patologii informacji nawiązywać będziemy do języka medycznego.

Patologia informacji i jej związek z wojną informacyjną

Wojna informacyjna to *oddziaływanie na masową świadomość w między-państwowej rywalizacji systemów cywilizacyjnych w przestrzeni informacyjnej, wykorzystujące szczególne sposoby kontroli nad zasobami informacyjnymi, które mogą być stosowane, jako swoista „broń informacyjna”*¹³. Działania takie skierowane są na całe społeczeństwo, mają na celu narzucić własny porządek świata. Działania podejmuje się według ściśle określonych etapów. Pierwszy

⁹ J. Kossecki, *Totalna wojna informacyjna XX wieku a II RP*, Kielce 1997, s. 2, <<https://socjocybernetyka.files.wordpress.com/2010/08/totalna-wojna-informacyjna.pdf>>, (10.12.2016).

¹⁰ W. Babik, *op. cit.*, s. 72.

¹¹ *Ibidem*, s. 4.

¹² *Ibidem*.

¹³ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014 „Punkt widzenia”, Nr 42, s. 12, <https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/anatomia_rosyjskiej_wojny_informacyjnej.pdf>, (10.12.2016); B. Pac, *Wojna informacyjna jako skuteczne narzędzie destabilizacji państw i rządów [raport]*, 2016, <<http://www.defence24.pl/299734,wojna-informacyjna-jako-skuteczne-narzedzie-destabilizacji-panstw-i-rzadow-raport>>, (10.12.2016).

etap polega na utworzeniu ramy¹⁴. Ramy to konstrukty umysłowe, które pozwalają na zrozumienie i odpowiednie odczytanie rzeczywistości. Rama to nic innego jak zautomatyzowana hierarchia wartości, którą „infoagresor¹⁵” buduje wedle zasady przydatności. Czyli tworzy „przekonania”, które społeczeństwo jest w stanie przyjąć, jako swoje.

Perswazja informacyjna pojawia się, kiedy dane państwo pragnie władzy, wówczas tworzy swoisty system. Machina wojenna rusza od oddziaływania antagonistycznego, które polega na interakcjach pomiędzy państwami, w których jedno państwo (A) działa niekorzystnie na drugie (B). W tym celu państwo (A) zaszczenia swoistą ideologię państwu (społeczeństwu) (B)¹⁶. Poprzez odpowiednie działania informacyjne i narzucenie nowopowstałych ideologii temperuje się charakter narodu. Chodzi o to by ludność była bierna i posłuszna nowo powstałej idei¹⁷, aby bez żadnych refleksji przyjmowane były nowe prawa – wówczas taki naród zatracą swoją indywidualność¹⁸. Kiedy manewr wszczepiania się uda, to na zasadzie reakcji łańcuchowej rozwija się automatyzm aparatu władzy. *Wszystko, co jest danej strukturze przeciwstawne musi być zniszczone*¹⁹.

Społeczeństwo (B) zaczyna wszystko upraszczać, dobre jest tylko to, co zgadza się ze strukturą narzuconą przez władzę (państwo A), a złe, co się jej sprzeciwia²⁰. Państwo wrogię przejmuje tę część otoczenia, która zostaje zasymlowana w sam ustrój, i nie tylko tę, z którą przejściowe złączenie warunkuje powstanie nowego ustroju, lecz poprzez metabolizm informacyjny wpływa na znacznie szerszy krąg świata otaczającego²¹.

Drugi etap polega na wzmocnieniu „ramy” poprzez odpowiednie oddziaływanie informacją. Im więcej informacji, tym silniejsza wiara w ramy. Trzeci etap to rozszerzenie ramy. Wróg nabiera cech w skali światowej²². Działania informacyjne celowo wywołują zamieszanie w przestrzeni geopolitycznej, prowadząc do dezorientacji²³.

Na tym etapie artykułu pojawia się pytanie, w jaki sposób patologia informacji powiązana jest z wojną informacyjną?

¹⁴ G. Pocheptsov, *Wojny informacyjne: bazowe parametry*, <<http://psyfactor.org/psyops/infowar9.htm>>, (10.12.2016).

¹⁵ B. Pac, *op. cit.*

¹⁶ A. Żebrowski, *Bezpieczeństwo informacyjne Polski a walka informacyjna*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych” nr 29/2013, s. 455.

¹⁷ R. Brzeski, *Wojna informacyjna (skrypt)*, Warszawa 2006, <https://naizdw.files.wordpress.com/2012/10/wojna_informacyjna_-_skrypt_-_21.pdf>, (10.12.2016).

¹⁸ A. Kępiński, *Rytm życia*, Kraków 2012, s. 31-58.

¹⁹ *Ibidem*, s. 35-36.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ J. Darczewska, *Rosja zbroi się do „wojny informacyjnej” z Zachodem*, Biuletyn Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Nr 9, październik-grudzień 2014, s. 3-8. <<http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/9.pdf>>, (10.12.2016).

²² G. Pocheptsov, *op. cit.*

²³ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej...*, s. 8.

W myśl szkoły rosyjskiej, którą reprezentuje Igor Panarin, wojna informacyjna to operacje polegające na: sterowaniu społecznym, manewrowaniu społecznym, czyli celowym sterowaniu społeczeństwem tak by osiągnąć wyznaczony cel; manipulowaniu informacją, czyli wykorzystywaniu prawdziwych informacji w sposób wywołujący fałszywe implikacje; fabrykowaniu, czyli produkowaniu fałszywych informacji, dezinformacja, czyli rozpowszechnianiu informacji prawdziwych oraz fałszywych w różnych kombinacjach; i wymuszaniu pożądanej informacji, lobbing, szantaż²⁴.

Patologia informacji mieści w swych ramach pojęciowych niektóre z powyższych elementów; manewrowanie, manipulację informacją, dezinformację, fabrykowanie i wymuszanie pożądanej informacji, przy tym scala je w jedność. Jedynym elementem, a raczej cechą, który zostaje oddzielony jest „sterowanie”. Sterowanie polega na wysyłaniu w otoczenie społeczne informacji, które zostały specjalnie zmodyfikowane i mają one zmusić społeczeństwo do zmiany stosunku, do infoagresora.

Zatem aby zrozumieć jak patologia informacji wpływa na zbiór społeczny (kolektywny) należy doprecyzować definicję patologii informacji. Załóżmy, że patologia informacji składa się z patogenu informacyjnego²⁵ oraz z pewnych własności, takich jak: częstotliwość nadawania, prawdopodobieństwo odbioru informacji – kodowanie (mimowolne i świadome) – oraz twórcy, nadawcy i odbiorcy informacji. Wyłania się tu, zatem nowy element – twórca informacji. Może on być nadawcą (np. stacja telewizyjna)²⁶. W środowisku informacyjnym najczęściej twórca informacji nie jest jednocześnie jej nadawcą.

W przypadku patogenu informacyjnego możemy wyróżnić określone typy, dzieląc je na zbiory informacyjne A, B, 0 i Q oraz dwa podzbiory Q₁ i Q₂.

W skład zbioru A wchodzi informacje o określonej treści (c^n patogen jakościowy, $c^n \in A$), gdzie istotną rolę odgrywa treść komunikatu i jego cechy gramatyczne, semantyczne, pragmatyczne, a także tzw. wartość komunikatu z punktu widzenia odbiorcy²⁷. W tym przypadku można przyjąć, że patogen informacyjny (jakościowy) to specjalnie modyfikowana informacja, która staje się narzędziem, a celem jest wywołanie określonego zachowania się jednostki bądź całej grupy (konkretnej zbiorowości). Ma ona zdolność kreowania nowej rzeczywistości, która nie istnieje²⁸. Tworzy on poczucie nowej wizji, nowego ładu np. cywilizację rosyjską/eurazjatycką. Patogen jakościowy jest emocjonalnie obojętny. Dopiero umieszczony w warstwie społeczno-kulturowej nabiera swego znaczenia i

²⁴ *Ibidem*, s. 14-16.

²⁵ *Vide*: A. Restian, *Patologia informationala*, Bukareszt 1997.

²⁶ M. Lekowski, *Współczesna rewolucja w dziedzinie wojskowości. Analiza wybranych aspektów i cech charakterystycznych*, „Bezpieczeństwo narodowe”, nr 19/2011, s. 279-282, <<http://docplayer.pl/2733074-Wspolczesna-rewolucja-w-dziedzinie-wojskowosci-analiza-wybranych-aspektow-i-cech-charakterystycznych.html>>, (10.12.2016).

²⁷ <<http://www.ekologiainformacji.pl/infosfera/#more-382>> (11.11.2016).

²⁸ D. Krech, R. Crutchfield, *Theory and Problem of Social Psychology*, Nowy Jork 1948, s. 316.

oddziałuje na jednostkę, gdzie jednostka osadzona w społeczeństwie staje się kolektywna, czyli występuje, jako element większej całości²⁹. Dlatego informacje docierające do ogółu muszą być tak skonstruowane, by zostały zaakceptowane przez społeczeństwo. Odbiorca na patogen jakościowy może reagować w dwojaki sposób. Po pierwsze może od razu przyjąć daną informację, uznając ją za właściwą, ponieważ wiąże się to z jej hierarchią wartości. Druga opcja zakłada przyjęcie postawy konformistycznej przez jednostkę, która polega na zaprzeczeniu i, pozornie, z lęku akceptuje się to, co wolałoby się odrzucić³⁰.

Twórcy informacji, jak i nadawcy posługujący się patogenem jakościowym wpływają na jednostkę (odbiorcę) w taki sposób, że nie może ona dokonać wyboru. Dzięki temu sterują jej zachowaniem³¹.

Wyróżniamy również zbiór B (I^n patogen ilościowy $I^n \in B$), do którego zaliczamy takie elementy, jak pluralizm informacyjny, informację nieustrukturyzowaną, fragmentyzację informacji czy szum informacyjny³². Patogen ilościowy to określona liczba nadawanych informacji o określonej treści bądź zbliżonych semantycznie. Fragmentaryzacja informacji to zaś celowe modyfikowanie informacji w taki sposób, by z większej całości wybrać te „znaki”, które stają się przydatne. Do patogenu ilościowego zaliczamy również szum informacyjny, a więc natłok informacji, których nie sposób ogarnąć zdolnościami percepcyjnymi człowieka³³. Nadawanie dużej ilości informacji o podobnym znaczeniu ma na celu stworzenie opowiadania. Jednak często celowo wprowadza się informacje, które cechują się niespójnością i są fragmentaryczne oraz miesza się informacje o wydarzeniach aktualnych z innymi nieaktualnymi, co powoduje, że opowieść staje się trudna do zinterpretowania przez odbiorcę z powodu nieumiejętności oceny szerszego kontekstu³⁴.

Zbiór Q, jest sumą zbiorów A i B ($A \cup B$), gdzie c^n jest równe I^n ($c^n = I^n$). W przypadku podzbioru Q_1 , gdzie c^n jest dominujące nad I^n , oraz odwrotnie (Q_2), czyli I^n jest dominujące nad c^n mamy do czynienia z sytuacją, kiedy w celowy sposób w odpowiednich proporcjach dobiera się patogeny, które następnie wprowadza się do środowiska, by wywołać określone reakcje³⁵. Efektywne oddziaływanie patogenów w odpowiednich proporcjach zależy od środowiska, do którego je wprowadzamy.

Wyróżniamy jeszcze jeden patogen – „0” (\emptyset). Oznacza on całkowity brak informacji na dany temat. Tego typu patogen stosuje się celowo by pominąć

²⁹ A. K. Paluch, *Malinowski*, Warszawa 1981, s. 135-137.

³⁰ A. Kępiński, *Psychopatie*, Kraków 2013, s. 35-36.

³¹ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej...*, s. 15.

³² *Ibidem*.

³³ <<http://www.ekologiainformacji.pl/tag/szum-informacyjny/#glowacka>>, (11.11.2016).

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ P. Daniszewski, *Charakterystyka patogenów mogących mieć zastosowanie w ataku bioterrorystycznym*, „International Letters of Social and Humanistic Sciences” 2013, 3, s. 54-68. <International_Letters_of_Social_and_Humanistic_Sciences-r2013-t3-s54-68.pdf>, (12.11.2016).

istotne kwestie. Współcześnie człowiek przyzwyczał się to tego, że jeżeli nie ma informacji odnośnie jakiegoś zjawiska to ono po prostu nie istnieje.

Plan operacyjny wojny informacyjnej

Według Panarina działania operacyjne przebiegają w ściśle określonych etapach takich jak: prognozowanie i planowanie, organizacja i stymulowanie, sprzężenie zwrotne (informacja zwrotna), korygowanie operacji, kontrola wykonania³⁶. W przypadku patologii informacji plan działania jest podobny i polega on na: przygotowaniu i oszacowaniu słabych i mocnych stron danej zbiorowości, dalej na tworzeniu (kontruowaniu np. „black PR³⁷”) odpowiedniego podłoża, które może odnosić się do konkretnej osoby, np. polityka lub całego społeczeństwa (polscy nacjonaliści)³⁸. W tym celu wykorzystuje się obraz. Obecnie obraz cechuje się pewną wielowymiarowością, co sprawia, że jest jednym z najlepszych nośników ładunku informacyjnego i dobrym sposobem komunikowania³⁹. Jest sygnałem, który widz odbiera, jako subiektywną wizualizację realnego świata⁴⁰. *Aby wpłynąć na wyobraźnię tłumu, należy mu przedstawić żywy i jasny obraz, bez jakichkolwiek dodatkowych interpretacji, (...)*⁴¹. Dlatego też celowo w przekazach medialnych pokazuje się np. polityków w narracjach niezwiązanych z nimi bezpośrednio. W takim opowiadaniu stanowią oni jedynie tło, w sposób nieświadomiony odbiorca owe „tło” scala w całość, przez co taka osoba/przekaz odbierany jest negatywnie. Podłoże kreuje się subtelnie, niepostrzeżenie dla odbiorcy. Skonstruowanie odpowiedniego podłoża sprawia, że proces „sterowania” przebiega możliwie bez większych zakłóceń.

Kolejny etap to „sprzężenie zwrotne”, które w tym przypadku łączy się z metabolizmem informacyjnym. W myśl koncepcji Antoniego Kępińskiego *metabolizm informacyjny jest wstępnym krokiem przed wejściem w kontakt asymilacyjny i reprodukcyjny ze światem otaczającym*⁴². Sprowadza się do wytwarzania informacji, nadawania jej (przekazywania, odbierania) i reagowania na nią (podejmowania odpowiednich decyzji), a ponadto wymiany informacji (gdzie następnie zachodzi

³⁶ J. Darczewska, *Anatomia rosyjskiej...*, s. 16.

³⁷ <<http://startpr.blox.pl/2011/03/Czarny-PR.html>>, (14.11.2016).

³⁸ L. Sykułski, *Wojny buntownicze i wojny informacyjne w rosyjskiej myśli i praktyce politycznej*,

<http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_seminary_files/693/sykułski_wojny_buntownicze_13.11.14.pdf>, (10.12.2016).

³⁹ M. Hendrykowski, *Obraz filmowy jako dzieło sztuki*, 12.07.2016,

<<https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/9220>> (15.11.2016), K. Derlatka, *Potęga informacji*, „Interdyscyplinarne Studia Społeczne”, 2016, nr 1(1), s. 30-32.

⁴⁰ S. Kracauer, *Teoria filmu. Wyzwolenie materialnej rzeczywistości*, Gdańsk 2008, s. 194.

⁴¹ G. Le Bon, *Psychologia tłumu*, Kęty 2016, s. 36.

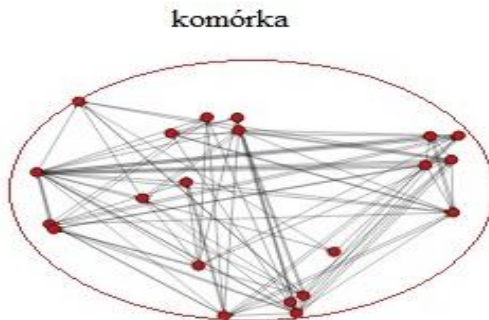
⁴² A. Kępiński, *Lęk*, Kraków 2012, s. 18.

sprzężenie zwrotne) oraz do poszukiwania i selekcji informacji⁴³. Metabolizm informacyjny jest jednocześnie odruchowo bezwarunkowy (informacje żyjące własnym życiem w świecie medialnym), jak i odruchowo warunkowy (specjalnie modyfikowana treść umieszczana w przestrzeni medialnej)⁴⁴.

Następny etap polega na sprawdzaniu oraz modyfikowaniu planu działania. Patologia informacji działająca na określoną zbiorowość wiąże się z dezintegracją, ponieważ patogen zaburza prawidłowe funkcjonowanie środowiska społecznego⁴⁵. Jak wygląda to w praktyce? Jeśli chcemy wywołać zamieszanie w danym systemie społecznym, celowo wprowadzamy patogeny informacyjne. Następnie sprawdzamy przebieg reakcji, a więc obserwujemy, czy dany patogen przetrwał w zbiorowości i czy zaszła reprodukcja, a więc czy informacja w obrębie konkretnej grupy społecznej zostaje przetworzona i zmodyfikowana. W przypadku modyfikacji należy zwrócić uwagę, w jakim stopniu informacja uległa przemianie i jakie jest jej znaczenie dla odbiorcy. Aby zrozumieć, jak działa patologia informacji, należy wpierv przedstawić prosty schemat obiegu informacji. Niżej wyróżniono kolejne poziomy przepływu informacji⁴⁶.

Poziom 1. Przepływ informacji zachodzi między członkami/elementami danej zbiorowości. Cechą komórki jest ograniczona przestrzeń – czyli wyznaczone granice np. instytucja sformalizowana.

Rys. 1. Obieg informacji w obrębie danej komórki

Źródło: opracowanie własne na podst.: W. Michałek, *Efektywne systemy komunikacji*, <www.wikconsulting.pl/attachments/article/114/Efektywny_system_komunikacji.pdf> (14.11.2016).

⁴³ Ł. Dominiak, *Antoniego Kępińskiego koncepcja władzy*, „Dialogi polityczne. Polityka-Filozofia-Społeczeństwo-Prawo”, 2004, nr 2, Toruń, <http://www.wydawnictwoumk.pl/prod_74892_Dialogi_polityczne._Polityka_-_Filozofia_-_Społeczenstwo_-_P.html>, (12.11.2016).

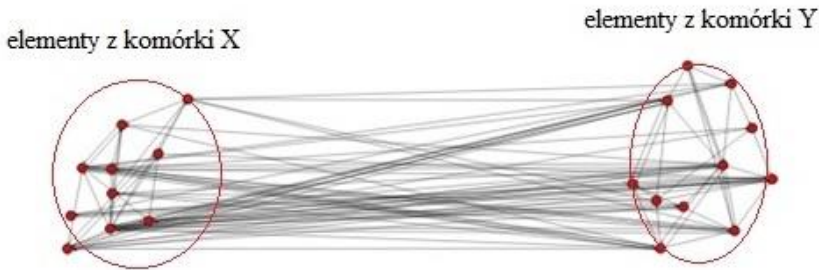
⁴⁴ M. Lekowski, *op. cit.*

⁴⁵ J. Bomba, *Antropologia Antoniego Kępińskiego*, „Psychoterapia”, 2007, 2 (141), s. 71-77.

⁴⁶ <http://www.academia.edu/3839634/Komunikacja_spo%C5%82eczna_-_wyk%C5%82ady>, (14.11.2016).

Poziom 2. Obieg informacji zachodzi między elementami różnych komórek, gdzie elementy z komórki X komunikują się z elementami komórki Y.

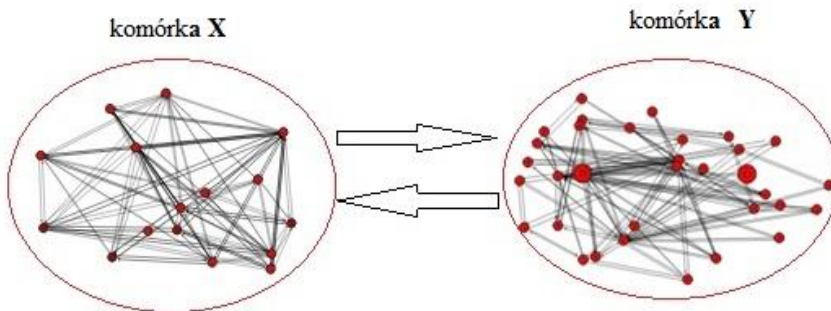
Rys. 2. Obieg informacji zachodzi między elementami różnych komórek

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Michałek, *op. cit.*

Poziom 3. Na tym etapie obieg informacji zachodzi między komórkami. Przepływ informacji ma charakter sformalizowany.

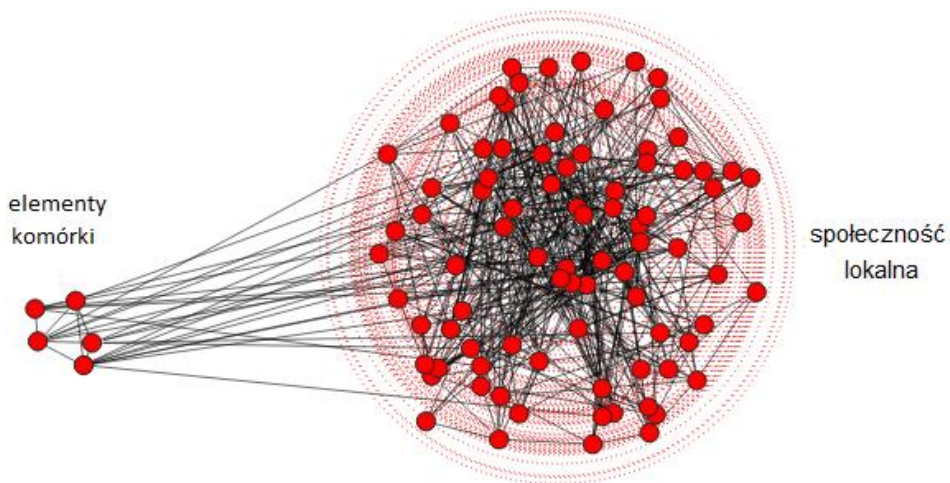
Rys. 3. Obieg informacji zachodzący między komórkami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: W. Michałek, *op. cit.*

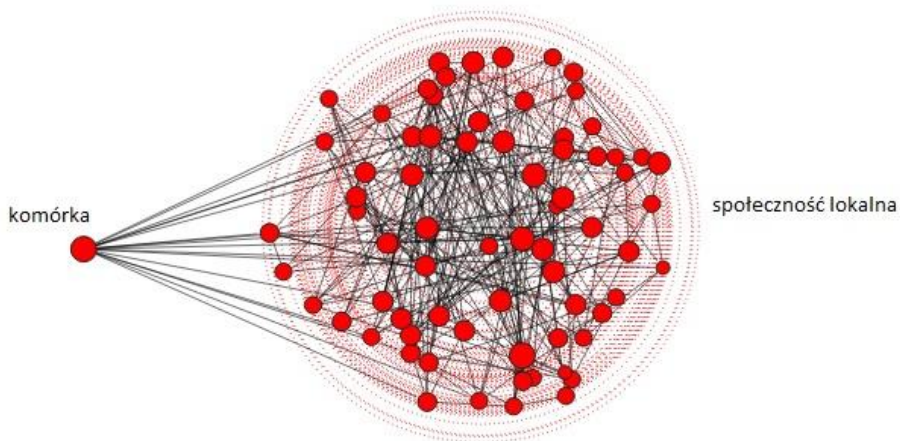
Poziom 4. Wyróżniamy podpoziom 4a, gdzie obieg informacji zachodzi między elementami komórki (np. członkami instytucji sformalizowanej) a społecznością lokalną, oraz podpoziom 4b, gdzie komunikacja ma charakter sformalizowany i zachodzi między komórką i społecznością lokalną.

Rys. 4. Podpoziom 4a. Obieg informacji zachodzi między elementami komórki a społecznością lokalną.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Michałek, *op. cit.*

Rys. 5. Podpoziom 4b. Obieg informacji zachodzi między komórką a społecznością lokalną

Źródło: opracowanie własne na podstawie W. Michałek, *op. cit.*

Na tym właśnie poziomie (4) swe działanie rozpoczyna patologia informacji. Twórca informacji oraz jej nadawca umieszczają informacje patogenne w przestrzeni lokalnej, która rozumiana jest jako zbiór jednostek wzajemnie na siebie oddziałujących, osadzonych w warstwie społeczno-kulturowej na danym obszarze⁴⁷.

Patogeny rozprzestrzeniają się, docierając do najmniejszych elementów komórki, czyli do pojedynczych osób, a te z kolei przenoszą patogen informacyjny. W skutek tego dochodzi do tzw. zarażania komórek, czyli patogenny ładunek informacyjny rozprzestrzenia się. Niewyselekcjonowane sygnały docierające do wnętrza danej zbiorowości wywołują zaburzenia, przez co społeczność traci swoją spójność.

Aby działania operacyjne przebiegały efektywnie musi istnieć ciągła wymiana informacji między komórką nadzorującą (operacyjną) i środowiskiem⁴⁸. Jeśli wymiana informacji będzie niekontrolowana, może dojść do powstania chaosu informacyjnego, który doprowadzi zaś do naruszenia planu operacyjnego a w konsekwencji nie uda się osiągnąć założonego celu⁴⁹.

Wyróżnić możemy jeszcze poziom 5. oraz podpoziomy: 5a, gdzie obieg informacji zachodzi pomiędzy elementami komórki a społecznością globalną, oraz podpoziomy 5b, gdzie obieg informacji zachodzi między komórkami a społecznością globalną. Na tym etapie komunikacji dochodzi do rozsiania patogenów informacyjnych. Wyłania się jeszcze jeden poziom – 6., w którym wyróżniamy podpoziomy 6a i 6b, gdzie obieg informacji zachodzi między środowiskiem lokalnym a środowiskiem globalnym i odwrotnie, na zasadach sprzężenia zwrotnego⁵⁰. Należy pamiętać, że informacje, które są produkowane i wysyłane do środowiska globalnego, mogą pochodzić również z wnętrza samych komórek.

Ostatni etap działań informacyjnych polega na podtrzymywaniu długofalowego oddziaływania informacyjnego, ma ono na celu podtrzymanie osiągniętego stanu rzeczy – celu. Chodzi o to by nowy obraz świata, nowa wizja rzeczywistości wtopiła się w krąg kulturowy (system wartości) danej zbiorowości np. (tłumaczenie aneksji Krymu).

Nowa ideologia wrasta w warstwę społeczno-kulturową tak mocno, iż jednostka w niej osadzona traci własne zdanie, co w konsekwencji przyczynia się do braku umiejętności dokonania wyboru. Świat społeczny nie znosi chaosu, musi być uporządkowany (musi mieć swoje ramy). Kiedy społeczeństwo nie

⁴⁷ A. K. Paluch, *op. cit.*, s. 136.

⁴⁸ A. Lewandowska, *Patologia informacji – jeden z elementów wojny hybrydowej*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1(6), <<http://anteportas.pl/pl/578-2/>>, (14.11.2016).

⁴⁹ *Vide*: P. Potejko, *Bezpieczeństwo informacyjne*, [w:] *Bezpieczeństwo państwa*, red. K. A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009.

⁵⁰ *Vide*: L. Ciborowski, *Mechanizmy i przestrzenie walki informacyjnej*, [w:] *Informacja w walce zbrojnej*, red. G. Nowacki, Warszawa 2002.

potrafi dokonać wyboru wówczas przyjmuje narzucony porządek świata, który jest porządkiem agresora⁵¹.

Podsumowanie

W walce informacyjnej największą wartość mają myśli, które są wyrażane słowami, obrazami i na końcu czynami. Posługiwanie się patologią informacji daje całkiem spore możliwości – od celowego wywołania zamieszania w przestrzeni społecznej, aż po sterowanie daną grupą ludzi. Patologia informacji staje się zatem narzędziem, dzięki któremu możemy poprzez odpowiednie działania wpłynąć na reakcje danej społeczności i wywołać pożądane postępowanie, jakie byłoby zgodne z oczekiwaniami sterującego, czyli wywierającego wpływ.

BIBLIOGRAFIA:

Źródła internetowe:

- ✓ <http://www.academia.edu/3839634/Komunikacja_spo%C5%82eczna_-_wyk%C5%82ady>, (14.11.2016).
- ✓ <<http://startpr.blox.pl/2011/03/Czarny-PR.html>>, (14.11.2016).
- ✓ <<http://www.ekologiainformacji.pl/infosfera/#more-382>> (11.11.2016)
- ✓ <<http://www.ekologiainformacji.pl/tag/szum-informacyjny/#glowacka>>, (11.11.2016).
- ✓ Babik W., *Infoekologia w tradycyjnej przestrzeni Bibliotecznej*, Białystok 2015, <<http://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/4502>> , (23.10. 2016)
- ✓ Brzeski R., *Wojna informacyjna (skrypt)*, Warszawa 2006, <https://naizdw.files.wordpress.com/2012/10/wojna_informacyjna_-_skrypt_-_21.pdf>, (10.12.2016)
- ✓ Burnewicz J., *Metodologia Badań ekonomicznych, Konspekt wykładu dla doktorantów Wydziału ekonomicznego i wydziału zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego 2007/2008*, <<https://ekonom.ug.edu.pl/web/download.php?OpenFile=97>>, (21.10.2016)
- ✓ Daniszewski P., *Charakterystyka patogenów mogących mieć zastosowanie w ataku bioterrorystycznym*, "International Letters of Social and Humanistic Sciences" 2013, 3, <[International_Letters_of_Social_and_Humanistic_Sciences-r2013-t3-s54-68.pdf](http://www.ijerph.com/International_Letters_of_Social_and_Humanistic_Sciences-r2013-t3-s54-68.pdf)>, (12.11.2016)
- ✓ Darczewska J., *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014 „Punkt widzenia” Nr 42.

⁵¹ B. Pac, *op.cit.*

- <https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/anatomia_rosyjskiej_wojny_informacyjnej.pdf>, (10.12.2016)
- ✓ Darczewska J., *Rosja zbroi się do „wojny informacyjnej” z Zachodem*, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa centrum operacyjno – analityczne Biuletyn nr. 9 październik – grudzień 2014, <<http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/9.pdf>>, (10.12.2016)
 - ✓ Dominiak Ł., *Antoniego Kępińskiego koncepcja władzy*, „Dialogi polityczne. Polityka - Filozofia - Społeczeństwo – Prawo”, 2004, nr 2, Toruń, <http://www.wydawnictwoumk.pl/prod_74892_Dialogi_polityczne._Polityka_-_Filozofia_-_Spoleczenstwo_-_P.html>, (12.11.2016)
 - ✓ Hendrykowski M., *Obraz filmowy jako dzieło sztuki*, 12.07.2016, <<https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/9220>> (15.11.2016), K. Derlatka, Potęga informacji, Interdyscyplinarne Studia Społeczne Numer 1 (1), 2016
 - ✓ Kossecki J., *Totalna wojna informacyjna XX wieku a II RP*, Kielce 1997, <<https://socjocybernetyka.files.wordpress.com/2010/08/totalna-wojna-informacyjna.pdf>>, (10.12.2016)
 - ✓ Lekowski M., *Współczesna rewolucja w dziedzinie wojskowości. Analiza wybranych aspektów i cech charakterystycznych*, „Bezpieczeństwo narodowe”, Nr 19/2011, <<http://docplayer.pl/2733074-Wspolczesna-rewolucja-w-dziedzinie-wojskowosci-analiza-wybranych-aspektow-i-cech-charakterystycznych.html>>, (10.12.2016)
 - ✓ Lewandowska A., *Patologia informacji – jeden z elementów wojny hybrydowej*, „Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem” 2016, nr 1(6), <http://anteportas.pl/pl/578-2/>, (14.11.2016)
 - ✓ Michałek W., *Efektywne systemy komunikacji*,
 - ✓ <www.wikconsulting.pl/attachments/article/114/Efektywny_system_komunikacji.pdf>, (14.11.2016)
 - ✓ Pac B., *Wojna informacyjna jako skuteczne narzędzie destabilizacji państw i rządów [raport]*, 2016, <<http://www.defence24.pl/299734,wojna-informacyjna-jako-skuteczne-narzedzie-destabilizacji-panstw-i-rzadow-raport>>, (10.12.2016)
 - ✓ Pocheptsov G., *Wojny informacyjne: bazowe parametry*, <<http://psyfactor.org/psyops/infowar9.htm>>, (10.12.2016)
 - ✓ Rozbicki B., *Gadamer i Wittgenstein: o prawdzie jako grze*, „Czasopismo Filozoficzne” 2010, nr. 6, <http://www.czasopismofilozoficzne.us.edu.pl/pliki/nr_6/czasfilo6_rozbicki.pdf> (21.10.2016)
 - ✓ Sykulski L., *Wojny buntownicze i wojny informacyjne w rosyjskiej myśli i praktyce politycznej*, <http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_seminary_files/693/sykulski_wojny_buntownicze_13.11.14.pdf>, (10.12.2016)

Monografie i artykuły:

- ✓ Bomba J., *Antropologia Antoniego Kępińskiego*, „Psychoterapia”, 2007, 2 (141)
- ✓ Ciborowski L., *Mechanizmy i przestrzenie walki informacyjnej*, w: *Informacja w walce zbrojnej*, red. Nowacki G., Warszawa 2002
- ✓ Kępiński A., *Lęk*, Kraków 2012
- ✓ Kępiński A., *Psychopatie*, Kraków 2013
- ✓ Kępiński A., *Rytm życia*, Kraków, 2012
- ✓ Kracauer S., *Teoria filmu. Wyzwolenie materialnej rzeczywistości*, tłum. W. Wertenstein, Gdańsk 2008
- ✓ Krech D., Crutchfield R., *Theory and Problem of Social Psychology*, New York 1948
- ✓ Le Bon G., *Psychologia tłumy*, tłum. B. Kaprocki, Kęty, 2016
- ✓ Magruk A., *Hybrydowa metodyka badawcza Foresightu technologicznego*, rozprawa doktorska, Poznań 2012
- ✓ Paluch A. K., *Malinowski*, Warszawa 1981
- ✓ Potejko P., *Bezpieczeństwo informacyjne*, w: *Bezpieczeństwo państwa*, red. Wojtaszczyk K. A., Materska-Sosnowska A., Warszawa 2009
- ✓ Restian A., *Patologia informacyjna*, Rumunia 1997
- ✓ Żebrowski A., *Bezpieczeństwo informacyjne Polski a walka informacyjna*, „Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych” nr 29/2013